

naša slavna c. kr. vlada klerikalcem, da z njim reže jermene z učiteljskih pleč. So pač slepo orodje, ki ostaja tam, kamor se ga položi.

Pač težko je ustreči vsem, zato se na željo, ki nam jo je pokazala zadnjič naša slavna deželna vlada s konfiskacijo, ne moramo ozirati in moramo povedati in razlagati še nadalje svoje odkritosrčno in resnično mnenje. Če bi bila naša slavna c. kr. vlada resnična zaščitnica in prijateljica učiteljstva, potem bi dala učiteljstvu v dež. šol. svetu kot zastopnika učiteljstva učitelja iz vrst učiteljstva. Danes pa sedita v deželnem šolskem svetu dva zastopnika učiteljstva, ki nista zastopnika učiteljstva! Tako danes nima učiteljstvo zastopnikov, ki bi razjasnjevali krivice iz zastopali pravico in resnični interes in koristi učiteljstva in šolstva. Resnični zastopniki ljudskošolskega učiteljstva v dež. šol. svetu so lahko le ljudskošolski učitelji, ki jih pošlje v zastopstvo učiteljstvo samo, ne pa razni šolski svetniki in oni, ki menijo, da bodo s pomočjo kritiziranja naprednega učiteljstva še postali šolski svetniki.

In s tem, da naša vlada ne postavlja kot zastopnike učiteljstva v dež. šol. svetu može, ki bi se v resnici zavzemali za interese učiteljstva in šolstva, je storila nad šolstvom na Kranjskem velik greh. Posledice tega greha se na eni strani že kažejo, da na Kranjskem kmalu ne bo več dobili moških učiteljskih oseb. Zakaj število njih, ki se posvečajo temu stanu, rapidno pada in bo še padalo, kar je plod te vladno-klerikalne gonje nad učiteljstvom. Na drugi strani bomo imeli pa kmalu zaznamovati očitno nazadovanje uspehov in splošno ljudskega šolstva na Kranjskem, kar bo sad razmer, ki jih je pustila naša vlada uprizoriti klerikalcem.

Če bi imeli mi svojega zastopnika v dež. šol. svetu, tedaj bi bila zloraba premeščanj iz službenih ozirrov nemogoča, ker bi naš zastopnik osvetil takoj političko ozadje takih slučajev. Nemoralnosti, ki se dogajajo danes v tem oziru, bi bile nemogoče!

In kjer se ne daje korporacijam zakonitih mest, kjer bi in po katerih se bi zastopalo lastne interese — tu prejenja zaupljivost. Počemu bi bili mi bolj vladni nego je vlada sama! Počemu bi bili mi bolj pravični nego je pravica sama! Počemu bi bili mi bolj patriotični nego je patriotizem sam. . .

Zakaj baron Schwarz nasvetuje za zastopnike učiteljstva v dež. šol. svetu bolj vladne može nego je on sam, to on dobro ve. Zato, ker če bi postavil on resničnega zastopnika učiteljstva, bi dotični v zadnji seji dež. šol. sveta pri točki premeščanja tov. Grmka „iz službenih ozirrov“ vstal in govoril sledeče:

Gospoda moja! Moja dolžnost je, da se pri tej točki odločno in pravično zavzamem za interese šolstva in svojih stanovskih tovarišev. Zatorej si dovoljujem staviti vlnudno vprašanje na g. dež. predsednika kot predsednika dež. šol. sveta, kakšni in kateri so ti „službeni oziri“, ki vodijo našo slavno deželno vlado do tega, da podpira predlog premeščanja tov. Grmka iz Komende? . . .

(Baron Schwarz molči.)

Ker ni na moja vprašanja upravičenega in uvaževanja vrednega vzroka, zato mi bodi dovoljeno, da sam navedem glavni vzrok pre-

meščanja: „Bilo je tedaj, ko je dež. in drž. poslanec, duhovnik, prof. teol. in demokrat dr. Krek skuhal famozni zakon glede zavarovanj poslov. Misli je, da se mu kot gospodarju dežele ne bo upal nihče upreti, pa so prišli napredni učitelji, ki so mu podrlji njegove zlate gradove v oblakih. Da, celo v njegovem okraju so bili taki in celo tam, ker je on hotel o tem kmetov govoriti — in to je bilo v Komendi. Pomislite, taka predrznost! Ali ne kriči to po maščevanju? In ko je imel dr. Krek shod v Komendi, kaj mu je ta strela Grmek naredil? Nahujskal mu je kmete, da so mu prišli rjovet na shod; zato pa je dr. Krek takoj rekel ljudem: „Povejte Grmeku, da naj prične pokat!“ In ko je dr. Krek prišel v Ljubljano, je rekel svojim ljudem pri dež. šol. svetu:

„Grmek mora iz Komende!“

In tedaj so pričeli iskati pri vladi, v klubu S. L. S. in po „Slom. Zv.“ informacij in kje bi našli kak vzrok za premeščanje. Prevesten mož je — pa saj so tu premeščanja „iz službenih ozirrov“, ki se nič ne utemeljujejo ali pa s par frazami!

Gospoda moja! Najodločneje moramo protestirati proti takemu postopanju, ker služi to postopanje v demoralizacijo učiteljstva in ker je to na kvar šolstvu. V drugem oziru pa moramo protestirati zaradi tega, ker se ga hoče premestiti samega in to postopanje je nemoralno! Tretjič moramo protestirati, da se šolske zadeve rešujejo pod vplivom političkih motivacij! Četrtič moramo protestirati proti temu tudi s tega stališča, ker se hoče na ta način odvzeti učitelju nekaj državljskih in političkih pravic, ki so zajamčene vsem državljanom in se na ta način krši dr. osn. zakon.“

Tega se boji baron Schwarz, ker potem bi moral postopati pravično in proti volji dr. Šušteršiča — „wegen eines Lehrers! . . .“

Iz dežele lepih čednosti.

Poročajo nam stvari, ki jih skoro ne moremo verjeti, dasi je njih prizorišče blažena dežela Kranjska, ki ji v današnjih časih resnično ne vemo enake.

Tako-le govori ustno poročilo:

Deželni šolski svet ima svojo filialko na Cojzovi cesti v pisarni klasičnega, značajnega in mogočnega — nikar se ne smejte! — Janka Nepomuka Jegliča, ki mu sicer sili pod nos disciplinarna preiskava, pa se je bo že otresel kakor se je svojega neomajnega naprednega prepričanja, ki je svoje dni z njim krošnjarij po Dolenjskem in Notranjskem! Janko I., avtokrat dežele Kranjske, ki ima sedaj namesto „Slovenskega Naroda“ v žepu samega barona Schwarza, odstavlja kranjsko učiteljstvo, oddaja službe ter vpričo nadzornika Maierja denuncira učiteljstvo z anarhisti!

Filialka c. kr. deželnega šolskega sveta na Cojzovi cesti je sedaj zopet anticipando preko centrale oddala nekaj služb in službie. In sicer je odločeno v najvišji Jegličevi milosti tako-le: V Spodnjo Šiško pride za nadučitelja Jernaj Ravnikar v plačilo, ker je v dež. zboru glasoval proti regulaciji učiteljskih plač. Na Vič pride za nadučitelja znameniti Štrukelj, da bo v tamkajšnjem kloštru popravljal

Pri Beljaku zavije progga proti severozahodu ter drži vedno ob Dravi. Na levi sem imel krasen razgled na Dobrač, ki je bil še docela pokrit s snegom. Hitro je šlo dalje po dravski dolini. Levi breg je ves naseljen s prijaznimi hišicami in vasicami, kjer so tudi vile za letoviščarje. Sploh se v tej deželi mnogo skrbi za tujski promet in vendar se ne da niti primerjati z divno Gorenjsko.

Prihajali so v kupe različni ljudje. Nekaj posebnega je koroška noša. Stara mamica, z ruto na glavi, vrhu nje slamnik z dolgo pentljo: čudna prikazen. Kar je moških domačinov, pa ima vsak svoj „Jagerwandl“ klobuk z „Gamsbartom“ in v ustih pipo. Ravnokaki so tudi Tirolci. — Ne razumeš jih dobro, posebno kadar govore hitro. Vendar sem dobil na razna vprašanja še dovolj različne odgovore.

Kmalu od postaje Gor. Dravograd je položen, z lepim smrekami obrasten hrib, po imenu „Gams ali Kärntner Untersberg.“ Kakor pripoveduje ljudska pravljica, spi v tem hribu Friderik Barbarossa s svojo vojsko; slično kakor kralj Matjaž.

Naslednja postaja je že na Tirolskem.

V Lienzu — precej živahno mestece — je bil semenj. Vstopilo je v vlak polno

matrike in kralj Vičane z brušenimi noži. K Devici Mariji v Polju pride Julij Slapšak. Na Ježico pošlje Jeglič Dobrepolskega O d l a s k a, v Domžalah pa zasede nadučiteljsko mesto rezervni častnik K u h a r.

Seveda se morajo tisti, ki so sedaj na teh mestih, pravočasno umakniti, sicer pride nadnje sam Štrukelj, da poizkusi, koliko so že nabrušeni njegovi noži. O, čestitljivi prijatelj Tone, kaj Ti koristi Tvoje romanje na podružnično zborovanje Slomškove Zveze v Zatičini!

Deželni predsednik baron Schwarz stori najbolje, če se noče zameriti Jegliču in — kar je morda nevarnejše! — bojevitemu Štruklju, da kar lepo pripravi in podpiše dekrete, zakaj resnično, resnično vam povem: Kar je sklenjeno na Cojzovi cesti, tudi ne more biti razvezano na Bleiweisovi cesti!

O, Jeglič in Štrukelj sta huda! Kadar pride do enakosti glasov, je res najbolje, da se nagne barona Schwarza nepristranost na ono stran, kjer se blišči Jegličev duh in značaj pa Štrukljev nož. Če ne, ga prvi odstavi, drugi pa izbrše iz vrste aktivnih deželnih predsednikov! —

Tržaška šolska mizerija.

Pred kratkim je imelo laško učiteljsko društvo svoje zborovanje. Sklenilo je, da odpošlje šolski oblasti spomenico, zahtevajočo, da se izpremene nekatere naredbe, ki so bile do sedaj v veljavi. Pri tem pa se laški učitelji utikajo še celo v naše šole. „Tržaško učiteljsko društvo“ je sklicalo dne 2. julija t. l. v prostore CM šole na Acquedotto izreden občni zbor, na katerem je bila soglasno sprejeta sledeča resolucija:

1. Podpisano društvo smatra za edino zakonito, da se na slovenskih šolah, pripadajočih tržaški občini, poučuje italijanščina kakor drugi deželni jezik, na italijanskih pa slovenščina in ne nemščina, ki je v deželi tuj jezik v smislu drž. zak. o ljudskem šolstvu, §§ 3 in 6.

2. Zahtevo, da bi se pouk italijanščine v naših šolah nadziral po italijanskih nadzornikih, ki niso usposobljeni za slovenščino, podpisano oboja in jo smatra izključno le za absurd, četudi je potemtakem že nesmisel, da se od naših šolskih otrok zahteva znanje deželnih jezikov, od italijanskih nadzornikov pa znanje le enega samega!

3. Odobrujoč tozadevne zahteve laškega društva, zahtevamo tudi mi, naj šolska oblast poskrbi, da se bodo slovenski priimki v šolskih katalogih in drugih šolsko-uradnih izkazih pisali po slovenskem pravopisu.

4. Kakor je ljudska šola jezikovno ločena v dva oddelka — v Barkovljah n. pr. provizorično — prosimo, da se v kratkem ta šola in tudi oni v Rojanu in v Škednju z vodstvom vred stalno ločijo posebno z ozirom na vpisovanje otrok v jezikovne oddelke.

Cenjena šolska vodstva in krajne šolske svete prosimo, naj začno takoj naročiti šolske tiskovine, ker se pravočasna naročila lažje hitro in točno izvrše kakor pa naročila, ki se nakupičijo koncem počitnic.

kmetov. Govorili so mnogo o kupčiji. Zanimivo je gledati te bradate obraze, ki so si več ali manj podobni. Vsi so seveda kadili iz pip. Pogovarjal sem se z njimi o raznih stvarih. Povprašal sem jih po njihovem gospodarstvu in domovju in vsi so mi pravili o tem z ljubeznijo in navdušenjem. Eden me odvede k oknu ter mi pokaže prijazno hišico visoko gori v reburu.

„Dort isch mei' Hoam“, je dejal in kazal visoko gori na levi dravski breg. Ko sem se čudil, češ, da je to previsoko, je dejal: „Dös isch niachts. Wann amol da Schnee aufitaut, nocha gema nauf in die Gebirg und do isch erscht luastig, oben auf der Alm!“

Tirolci jako ljubijo svoj rodni kraj, še bolj pa svoje gore. Hiše imajo visoko v rebrih. Zidane so do polovice, gornji del pa je lesen. Ta del ima navadno hodnik: na strehah pa je težko kamenje, da jih burja ne vzame. Vse skupaj pa tvori prav lično in karakteristično zunanost.

Vozil sem se sedaj že po Pusti dolini (Pustertal). Na obeh straneh se dviga moško gorovje. Posebno lepo pa je na desnem bregu, kjer so tirolski Dolomiti. Tu vidiš velikanske, divje-romantične skalnate stene in snežene vrhove. Na teh stenah raste smreka

Udobnosti za učitelje na Hrvaškem.

Iz Zagreba javljajo: Uradni list je priobčil okrožnico vlade, ki daje učiteljem pravico voziti se po železnicah pod polovičnimi cenami. Isto ugodnost imajo tudi učiteljice, ne velja pa to za učiteljske rodovine.

Tako na Hrvaškem. Kje smo še v Avstriji?!

Italijansko ljudsko šolstvo.

Parlament je sprejel dne 7. t. m. nov šolski zakon, ki je z njim ljudsko šolstvo poddržavljeno.

Tako v Italiji. Kje smo še v Avstriji?!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev. Delegates za letošnje glavno skupščino so dalje prijavila sledeča Zavezina društva:

XVI. Kranjsko učiteljsko društvo, 57. Angela Miklavčič, voditeljica v Pred-dvoru;

58. Ana Petrovič, učiteljica v Smedniku; 59. Josip Lapajne, učitelj v Cerkljah; 60. Anton Mahkota, nadučitelj v Voklem; 61. Franc Rojina, nadučitelj v Šmartnem pri Krauju.

XVII. Belokranjsko učiteljsko društvo: 62. Valentin Burnik, nadučitelj v Metliki; 63. Ana Ogulin, učiteljica v Črešnjevcu.

XVIII. Litijsko učiteljsko društvo: 64. Bernard Andoljšek, nadučitelj v Litiji;

65. Janez Blagajne, nadučitelj na Vačah; 66. Kristina Demšar, učiteljica v Šmartnem pri Litiji;

67. Alojzij Lilija, učitelj v Polšniku; 68. Marija Pezdir, učiteljica v Št. Vidu pri Zatičini.

XIX. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico:

69. Rudolf Mencin, učitelj pri Sv. Petru pri Mariboru;

70. Justina Koreti, učiteljica v Framu; Namestnik:

9. Radovan Mejovšek, učitelj v Reki; XX. Slov. učiteljsko društvo v Istri:

71. Fran Jakopec, učitelj v Kopru; 72. Fran Venturini, učitelj v Dolini;

73. Alojzij Pucelj, učitelj v Rižani pri Černikali;

74. Josip Bertok, nadučitelj v Lazaretu pri Kopru;

75. Jelica Prešeren, učiteljica v Dekanib. XXI. Učiteljsko društvo za postojnski šolski okraj:

76. Marica Dovgan, učiteljica v Zagorju na Notranjskem;

77. Dragotin Česnik, nadučitelj v Knežaku; 78. Leopold Kopač, učitelj v Postojni;

XXII. Učiteljsko društvo za celjski okraj: 79. Franc Brinar, nadučitelj v Gotovljah;

80. Karel Kveder, učitelj v Št. Juriju ob juž. žel.;

81. Ivan Logar, učitelj v p. v Celju; 82. Franc Krajnc, učitelj v Celju;

83. Rajko Vrečer, učitelj v Zaleu; 84. Fran Voglar, učitelj v Celju;

85. Rudolf Zupanek, učitelj pri Novi cerkvi.

Čudno se mi je pa vendar zdelo, da železniški izprevodnik ni klical postaj tudi s slovenskim imenom, čeravno imajo te dvojezične napise. Zadnja postaja z dvojezičnim napisom je Svetna vas (Weitzelsdorf), dasi bivajo Slovenci tja do Celovca.

V Celovec sem bil skoro štiri ure, tako da sem si mogel ogledati glavne znamenitosti.

Ob polenajstih dopoldne sem se odpeljal proti Inomostu. Pot' drži najprej proti Beljaku.

Vrbsko jezero je bilo še docela zamrznjeno. Lepo je gledati to srebrnosvetlo ledeno planjavo, lesketajočo se v zlatih solčnih žarkih. Vožnja do Beljaka je bila sicer enolična. Spotoma so vstopili v kupe trije duhovniki, ki so govorili ves čas nemški med seboj. Ko pa je vstopil pri naslednji postaji mlad semenišnik, so znali vsi trije kar naenkrat slovensko. Po govorici se jim je poznalo, da so pravi sinovi majke Slave, toda malo zavedni. Dal Bog, da bi bila mlajša generacija zavednejša in branila potujčevanje našega Korotana.

Čeravno imajo na tej proggi vse postaje samonemške napise, sem vendar opazil ob potu čez proggo slovensko „Svarilo“. — Drob-tinice!

ali bor, ako je le majhen prostorček sprhnelega kamenja. Smreka raste v neverjetnih visocinah še precej bujao.

Drava postaja vedno manjša in ožja in kmalu je ni videti več. — Toblah! — Kmalu sem se vozil ob reki Rienz. Šlo je dalje po krasni Pusti dolini do Franzensfeste. Tu je moderna trdnjava istega imena, ki naj zapira sovražniku pot do Inomosta.

Progga drži sedaj ob reki Eisack. Teško sopihata dve vpreženi lokomotivi, zakaj peljemo se na Brenner (1580 m). Tu vidiš znamenite azile za potnike.

Naglo je drčal vlak potem proti težkopričakovanemu smotru. Od Brennerja do Inomosta ni nič manj kakor 14 predorov — drugi Semmering.

Končno sem vendar po dolgi vožnji dospel okolo devete ure zvečer v Inomost. Brat me je že pričakoval na kolodvoru. Bil sem srečen, da sem po tolikem času dobil domačega človeka. Šla sva najprej domov, kjer sem si potolažil želodec in nato v bližnji hotel, kjer je bil koncert. Igral je prav izvrsten „Liebhaberorchester“.

Tu sva sestavila z bratom še program za posamezne dneve.

(Dalje)